

Stjepan Zimmerman: *Filozofija i religija*, filozofijske istine o Bogu i človeku: razumni temelj vere. Izdal Zbor duhovne mladeži zagrebačke, Zagreb, 1936, str. 401, stvarni in osebni register.

Za svojo stoletnico letos 15. maja je izdal zelo podjetni in kulturno razgibani Zbor duhovne mladine v Zagrebu novo knjigo sholastičnega filozofa Zimmermanna. Avtor je zelo plodovit pisatelj in je samo v zadnjem času izdal razen te še zelo obširno knjigo o temeljih filozofije. V knjigi o filozofiji in religiji je imel avtor po lastnih izjavah predvsem dva namena: 1. pokazati, da daje šele religija pravi pomen in smoter življenju in 2. dati mladini in odraslim filozofsko orientacijo v vprašanih religioznega življenja. Knjiga je povsem sholastična, tako po metodi kakor tudi po vsebini, vendar ima nekatere zelo pomembne svojstvenosti. Prvo bi omenil, da vsebuje knjiga avtorjevo izpoved o lastnem duhovnem in religioznem razvoju. Ob zapiskih, ki jih hrani še iz let svojega filozofskega in teološkega studija, nam prikazuje borbe in težave, pa tudi svoje spoznanje o Bogu. Tako nam prikaže osebno doživeto, pa tudi objektivno utemeljeno pot do Boga. Druga svojstvenost pa je metodična in se je lotil avtor v knjigi zelo moderne problemske metode. Njegova knjiga noče sistematično prikazati samo sholastične filozofije, niti noče podati samo novih izsledkov nesholastične filozofije in ob teh podajati sholastično doktrino, temveč si izbere kot osnovo probleme same, psihološke, spoznavno-teoretične in teološke, ter ob njih pokaže rešitev različnih starejših in novejših avtorjev, tako sholastičnih kot nesholastičnih. Zato je knjiga marsikje mogoče preveč natrpana z nauki rajrazličnejših filozofov in je mogoče zbrisana osnovna pot in glavna misel celotnega razpravljanja. Toda iz istega razloga je knjiga zelo bogata, polna problematike, filozofske in teološke, pa tudi zelo informativna ter bo mogla služiti kot uvod v filozofijo. Predvsem moramo pohvalno omeniti, da je v knjigi zelo mnogo resnične psihologije in da je avtor sam pokazal, da je tudi psihologija osnova sodobne sholastične filozofije. Tudi spoznanje prikazuje avtor kot psihološki in ne samo kot objektivni in apriorni rešljivi problem.

Knjiga je sestavljena iz poglavij, ki si sledijo po logični in stvarni zaporednosti. Vendar se problemi in rešitve marsikje ponavljajo, in to je neprijetno, ker je bil avtorjev namen, da oblikuje vsako poglavje zase kot popolno celoto. (Nekatera poglavja so bila že prej priobčena v raznih časopisih in revijah.) Od Vebrove Knjige o Bogu se razlikuje po tem, da v nji ni samo dokazovanje o Bogu in da ta problem ne stopa tako vidno v ospredje, temveč da avtor skuša pokazati upravičenost metafizike in razumsko pot do nje. Gre za problem, ki je dobro nakazan v naslovu. Avtor hoče pokazati možnost razumskega spoznanja Boga in mu gre za razumski temelj vere. Zato sicer priznava neposredno in intuitivno pot do Boga, vendar se mu zdi ta pot nepopolna in nezanesljiva. Zato se odločno bori proti Bergsonovi in Schelerjevi intuitivni poti do Boga. Pripoveduje, kako je sam prišel do filozofskega spoznanja o Bogu, do filozofskega spoznanja o duši in se nato loti težavnega problema o spoznanju sploh. Ker je taka ali drugačna odločitev o možnostih in mejah spoznanja osnova za teodicejo, zato je ves prvi del posvečen noetiki. Tudi v tem delu je zelo veliko psihologije, omenim naj

samo zelo dobro označbo pojma. Avtor odkritosrčno pripoveduje tudi o svojem studiju filozofije in omenja resnične nedostatke raznih filozofskih knjig. Pri reševanju spoznavnih problemov obravnava vprašanja, ki mučijo tudi povprečnega inteligentnega človeka; marsikdo bo našel tu lahko odgovor na svoje duhovne težave. Zanimivo je, da postavlja avtor pri analizi spoznavanja tezo o nujnosti relacije med objektom in subjektom, kar je docela moderna spoznavno-teoretična misel, ki je psihološko utemeljena. Važno mu je predvsem spoznanje izvenduševnih realnosti in pa prehod od realnosti do metafizičnih predmetov. Tu se bori proti voluntarizmu, omenja tudi Bazalo in mladega Patakija, in proti iracionalizmu. V teh poglavjih se razni nauki tako mešajo med seboj, da bo nefilozofsko šolan človek zelo težko našel pravo pot in enotno smer. Mogoče bi bilo tukaj boljše, pokazati najprej povsem izdelano lastno misel in teorijo. Vedno znova se ponavlja kritično obravnavanje Kanta in njegovih teorij. Avtor se končno dokoplje do objektivizma in realizma. V poglavju o Bogu bo mogoče kdo prišel na misel, da je razumska poi do Njega vendar premalo, ker mu tako malo pove o Njem. Kar tam pove, gotovo ne zadostuje, da bi v nas nastalo bogato religiozno življenje. Dokaz o Bogu je samo eden, in sicer iz izpremenljivosti in minljivosti sveta. Zelo zanimivo je razpravljanje o odnosu sodobnih filozofskih struj do religije. Način obravnavanja problemov pa je prav tu tipično sholastičen in bo mogoče koga odbil. Poleg drugih teorij omenja avtor predvsem Schelerjev in Bergsonov intuitivizem. Zelo dobro je, da omenja in upošteva tudi moderne zastopnike sholastike in da navaja tudi zastopnike raznih struj in prepričanij med njimi. Močno pa sem pogrešal posebnega poglavja o pomenu in bistvu religije, kjer naj bi duhovno usmerjena mladina spoznala, da moralizem še ne izčrpa jedra religije. V poglavju o sodobnem ateizmu in krščanstvu zavrača avtor marksizem, Freudovo teorijo o nastanku religije in debatira tudi s Krležo in Cesarcem.

Zimmermannova knjiga pomeni pri nas močno obogatitev filozofske in religiozne kulture ter smo mu zanj hvaležni. Izrazil pa bi ob tej priliki samo osebno željo, ki zadeva našo potrebo po knjigi, ki bi dajala več duhovne hrane in ki bi obogatila tudi našo osebno religiozno kulturnost.

Dr. Stanko Gogala

Francè Stele: Umetnost zapadne Evrope. Oris njenih virov in glavnih dob njenega razvoja.

Knjiga je izšla v zbirki Kosmos, Ljubljana 1935. Oprema: arh. Jože Mesar. Knjiga ima 436 strani, 292 reprodukcij, k tekstu je priključeno kazalo slik, kazalo imen umetnikov in pregled vsebine. Tiskala je Jugoslovanska tiskarna.

Avtor je razdelil tvarino na dva dela, in sicer v »Stari vek« (I.) in v »Zapadno Evropo« (II.). V Uvodu je razložil v glavnih obrisih razvoj zapadnoevropske umetnosti, njen pomen za svetovno umetnost, njeno samoniklost in odvisnost od drugih umetnostnih krogov. Prvi del knjige je razdeljen v sledeča poglavja: 1. Umetnost starega Egipta, 2. Babilonsko-asirska umetnost, 3. Umetnost Male Azije, Feničanov in Izraelcev, 4. Kretsko-mikenska umetnost, 5. Grška umetnost, 6. Rimska umetnost. Vsako od teh umetnostnih teles